

Obsah

Úvodem...5

PETR BEZRUČ (1867–1958)

Červený květ (Slezské písně)...9

Maryčka Magdónova (Slezské písně)...9

Ostrava (Slezské písně)...11

Leonidas (Slezské písně)...12

Kdo na moje místo? (Slezské písně)...13

(*Petr Bezruč, Jan Herben, Miroslav Červenka*)...14

Labutinka (Slezské písně)...15

(*Petr Bezruč, Oldřich Králík*) ...17

Motýl (Slezské písně) ...19

FRANTIŠEK GELLNER (1881–1914)

Přátelství duší (Po nás ať přijde potopa!)...20

Pozdrav rodnému kraji (Po nás ať přijde potopa!)...20

Po nás ať přijde potopa! (Po nás ať přijde potopa!)...21

To je teď celá moudrost moje (Po nás ať přijde potopa!)...22

Perspektiva (Po nás ať přijde potopa!)...22

(*Helena Malířová*)...22

Píseň zhýralého jinocha...23

IV (Radosti života)...23

XVII (Radosti života)...24

XX (Radosti života)...25

XXX (Radosti života)...25

(*S. K. Neumann*)...26

Kuplet o ženské emancipaci...27

(*Milan Kundera, Zbyněk Hejda, Václav Hrabě*)...28

I PÍSNĚ LIDU PRAŽSKÉHO

Blíže viaduktu žila panna Lízi...30

(*Václav Pletka – Vladimír Karbusický*)...32

Zima je zimoucí, zimou se třesu...32
(*Václav Pletka – Vladimír Karbusický, Karel Čapek*)...33

FRÁŇA ŠRÁMEK (1877–1952)

Raport (Života bído, přec tě mám rád)...35
Curriculum vitae (Života bído, přec tě mám rád)...36
(*Miroslav Červenka*)...37
Já a psi (Patrouilly)...37
(*Vladislav Vančura*)...39
Léto...39
Dedikace (Splav)...43
Dívka (Splav)...44
30. srpen 1914 (Splav)...44
Vřes (Splav)...46
Stříbrný vítr...46
(*Karel Čapek*)...49

KAREL TOMAN (1877–1946)

Píseň (Pohádky krve)...51
Ráj (Torzo života)...52
Sen severu (Torzo života)...52
Opatrná panna (Sluneční hodiny)...53
(*Přemysl Blažíček*)...53
Tuláci (Sluneční hodiny)...54
(*Jaroslav Seifert*)...57
Březen (Měsíce)...57
(*Jaroslav Seifert*)...58
Září (Měsíce)...58
(*Karel Šiktanc*)...60
Vlastní podobizna (Stoletý kalendář)...61
Sur le pont d'Avignon (Stoletý kalendář)...61
(*Zdeněk Kalista*)...62

VIKTOR DYK (1877–1931)

XXII (Marnosti)...64
Píseň z Montblanku V (Marnosti)...65
XIX (Milá sedmi loupežníků)...66
Smutná píseň vesnického šprýmaře (Pohádky z naší vesnice)...67
Zmoudření Dona Quijota...68
Buď jakkoli! (Lehké a těžké kroky)...70

- MARIE PUJMANOVÁ (1893–1958)
Pod křídly...487
(*F. X. Šalda*)...491
Lidé na křižovatce...491
- FRANTIŠEK KŘELINA (1903–1976)
Rostl tam jalovec a vřes (Hlas kořenů)...496
- EGON HOSTOVSKÝ (1908–1973)
Případ profesora Körnera...505
(*Václav Černý*)...508
Sedmkrát v hlavní úloze...509
(*Miloš Pohorský*)...513
- JAROSLAV HAVLÍČEK (1896–1943)
Neviditelný...514
(*Josef Rumler*)...522
- JARMILA GLAZAROVÁ (1901–1977)
Advent...524
(*Marie Mravcová*)...532
- VÁCLAV ŘEZÁČ (1901–1956)
Černé světlo...533
(*Jiří Opeltík*)...540
- JAN DRDA (1915–1970)
Městečko na dlani...541
- JOSEF ČAPEK (1887–1945)
Psáno do mraků...548
- VOJTĚCH JIRÁT (1902–1945)
Dvojí nepatetičnost...552
- MILENA JESENSKÁ (1896–1944)
O umění zůstat stát...555
- VÁCLAV ČERNÝ (1905–1987)
Kultura a charakter (Osobnost, tvorba a boj)...559

JULIUS FUČÍK (1903–1943)

Reportáž, psaná na oprátce...563

(*František Janáček, Vladimír Macura*)...570

JOSEF PALIVEC (1886–1975)

* * * (Pečetní prsten)...573

* * * (Pečetní prsten)...574

* * * (Pečetní prsten)...574

(*Jaroslav Seifert*)...575

JIŘÍ ORTEN (1919–1941)

Čemu se báseň říká (Čítanka jaro)...576

Malá odpověď velkému proč (Žíhaná kniha)...576

Zákazy (Žíhaná kniha)...577

Bílý obraz (Cesta k mrazu)...578

Černý obraz (Ohnice)...579

Sedmá (Elegie)...579

Sbohem... (Červená kniha)...582

(časopis *Vlajka*, *Jan Grossman*)...583

JINDŘICH CHALUPECKÝ (1910–1990)

Generace...585

IVAN BLATNÝ (1919–1990)

Píseň o smrti a drahém básníkovi (Paní Jitřenka)...588

* * * (Melancholické procházky)...588

Krajina (Tento večer)...589

Jeviště...591

Píseň znaveného (Pomocná škola Bixley)...592

- Krysař...71
(*Jaroslav Med*)...75
Píseň noci 29. října (Poslední rok)...76
To není náhlá katastrofa (Devátá vlna)...77
(*Hanuš Jelínek*)...77
- LADISLAV KLÍMA (1878–1928)
Eterna (Slavná Nemesis a jiné příběhy)...78
Sentence (Traktáty a diktáty)...80
(*Ivan Diviš, Josef Zúmr*)...81
- JAKUB DEML (1878–1961)
Bílý medvěd (Tanec smrti)...83
Moji přátelé...83
(*Jiří Němec*)...86
Miriam (Miriam)...87
Za našimi větami (Česno)...87
Zapomenuté světlo...88
(*Vladimír Binar, Bedřich Fučík*)...92
- STANISLAV KOSTKA NEUMANN (1875–1947)
Ave, Satan (Satanova sláva mezi námi)...94
Září (Kniha lesů, vod a stránek)...94
Improvizace (Kniha lesů, vod a stránek)...95
Poledne v seči (Kniha lesů, vod a stránek)...96
(*Karel Čapek*)...98
Zpěvy drátů I (Nové zpěvy)...98
Kameny (Rudé zpěvy)...99
* * * (Srdcová dáma)...100
Situace (Bezedný rok)...101
(*František Halas, Julius Firt*)...101
- GUSTAV MEYRINK (1868–1932)
Praha...103
- FRANZ KAFKA (1883–1924)
Ortel...110
- EGON ERWIN KISCH (1885–1948)
Wohlschläger (Pražský pitaval)...120

ČERVENÁ SEDMA

- Můj životopis (Jiří Červený)...127
Propadl jsem z fyziky (Jiří Červený)...128
(*Jiří Červený*)...129

JAROSLAV HAŠEK (1883–1923)

- Perzekuce nové strany kruhy vládními (Politické a sociální dějiny strany mírného pokroku v mezích zákona)...131
(*František Langer*)...133
Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války...135
(*F.X. Šalda, Milan Jankovič*)...140

JAROMÍR JOHN (1882–1952)

- Dvanáct apoštolů (Večery na slamníku)...142
(*Helena Šmahelová*)...146
Moudrý Engelbert...146
(*Jaromír John*)...151

RUDOLF TĚSNOHLÍDEK (1882–1928)

- Zkrocení zlého muže...152
(*Arnošt Heinrich*)...154

JOSEF ČAPEK (1887–1945) – KAREL ČAPEK (1890–1938)

- Zářivé hlubiny (Zářivé hlubiny a jiné prózy)...155
(*František Langer*)...159

RICHARD WEINER (1884–1937)

- Prázdna židle (Škleb)...161
Mrtví ptáci (Zátiší s kulichem, herbářem a kostkami)...165
(*Bohumil Doležal*)...167
Mrtví ptáci (Varianta) (Zátiší s kulichem, herbářem a kostkami)...168
Mrtví ptáci (Jiná varianta) (Zátiší s kulichem, herbářem a kostkami)...170
Lazebník...171
(*Karel Čapek, Jindřich Chaloupecký*)...171

OTOKAR FISCHER (1883–1938)

- O překládání básnických děl (Duše a slovo)...173

PŘEKLADY

- Guillaume Apollinaire: Pásmo – Karel Čapek...176
(*Guillaume Apollinaire, Petr Kopta, Jiří Levý, Milan Kundera*)...178
Johann Wolfgang Goethe: Faust – Otokar Fischer...182
(*Johann Wolfgang Goethe, Jindřich Pokorný, Vojtěch Jiráek*)...183
Zpěvy staré Číny – Bohumil Mathesius...188
(*František Hrubín, Jaroslav Průšek, Oldřich Král*)...191

TOMÁŠ GARRIQUE MASARYK (1850–1937)

- Ideály humanitní...192

JOSEF PEKAŘ (1870–1937)

- Smysl českých dějin...197

FRANTIŠEK XAVER ŠALDA (1867–1937)

- Inteligence a demokracie...204
(*Václav Černý*)...210
Něco o moderní kritice...212

FERDINAND PEROUTKA (1895–1978)

- Malý národ a povaha (Jací jsme)...217

FRANTIŠEK LANGER (1888–1965)

- Periferie...220
(*František Langer, Jaroslav Kolman Cassius*)...225

KAREL ČAPEK (1890–1938)

- RUR...228
(*Helena Čapková*)...230
Zločin v chalupě (Povídky z jedné kapsy)...232
(*Karel Čapek, František Langer*)...235
Povětroň...236
Obyčejný život...238
(*Karel Čapek, Jiří Opeltk*)...240
Sám o sobě a věcech závažnějších (O věcech obecných čili Zóon politikon)...241
(*Julius Firt*)...244
Bílá nemoc...245

KAREL POLÁČEK (1892–1944)

- Poslední slova slavného muže (Povídky pana Kočkodana)...250
Michelup a motocykl...254
Žurnalistický slovník...259
(*Julius Firt*)...260
Okresní město...260
(*Pavel Trost*)...262

TRIVIÁLNÍ LITERATURA

- (*Oldřich Sirovátka, Karel Čapek, Vladislav Vančura*)...263
Karel Piskoř: Valašské noci...265
Jaromíra Hüttlová: Táňa z naší oktávy...268
Bob Peters: Pobožný střelec...272

JOSEF VÁCHAL (1884–1969)

- Krvavý román...277
(*Jiří Olič, Julius Hůlek*)...285

JOSEF HORA (1891–1945)

- Rozkvetlá větev (Strom v květu)...289
(*A. M. Piša*)...289
Dělnická madona (Pracující den)...289
(*František Halas*)...290
Florencie (Itálie)...292
Struny ve větru (Struny ve větru)...293
Podzim (Tvůj hlas)...294
Hasnoucí den (Tonoucí stíny)...294
Prchavá chvíle (Dvě minuty ticha)...296
XVI (Máchovske variace)...296
Zpěv rodné zemi (Domov)...297
Jan houslista I, LIX, LX...298
(*František Hrubín*)...299

JINDŘICH HOŘEJŠÍ (1886–1941)

- Monolog bývalého pěšáka (Hudba na náměstí)...300
Noc (Korálový náhrdelník)...301
Paní z námoří (Den a noc)...301
(*Jan Zábrana*)...303

JIŘÍ WOLKER (1900–1924)

- Pokora (Host do domu)...304
Poštovní schránka (Host do domu)...304
Básníku, odejdi (Host do domu)...305
(*Zdeněk Kalista, A. M. Ptáča*)...305
Svatý Kopeček...306
(*Jiří Wolker*)...309
Umění všední, či nedělní?...309
Těžká hodina (Těžká hodina)...309
Tvář za sklem (Těžká hodina)...310
(*Artuš Černík – František Halas – Bedřich Václavek, Bedřich Fučík
– František Halas – Pavel Levit – Vilém Závada, Karel Čapek,
Vítězslav Nezval – Karel Teige*)...312

KAREL TEIGE (1900–1951)

- Poetismus...314
(*Karel Konrád*)...315
Deset let surrealismu...317
(*Vratislav Effenberger*)...319

JAROSLAV SEIFERT (1901–1986)

- Báseň nejpokornější (Město v slzách)...321
Píseň o dívkách (Samá láska)...321
Moře (Na vlnách TSF)...322
(*Jiří Brabec*)...322
Píseň (Poštovní holub)...325
(*František Hrubín*)...325
Obraz ve vodě (Jablko z klína)...326
Ruce Venušiny (Ruce Venušiny)...328
Země chudých (Zhasněte světla)...329
Zhasněte světla (Zhasněte světla)...330
Píseň o včelách (Jaro, sbohem)...331

VÍTĚZSLAV NEZVAL (1900–1958)

- Moderní básnické směry...332
Podivuhodný kouzelník (Pantomima)...332
Edison...335
(*Vítězslav Nezval, Antonín Jelínek*)...337
Sbohem a šáteček (Sbohem a šáteček)...340
Píseň písní (Žena v množném čísle)...341

Absolutní hrobař (Absolutní hrobař)...342

(*Vítězslav Nezval*)...344

Balada třicátá osmá (52 hořkých balad věčného studenta Roberta Davida)...344

(*Julius Firt*)...345

KONSTANTIN BIEBL (1898–1951)

S lodí jež dováží čaj a kávu (S lodí, jež dováží čaj a kávu)...347

Protinožci (S lodí, jež dováží čaj a kávu)...347

Nový Ikaros...349

(*Zdeněk Pešat*)...352

Žalm (Bez obav)...352

JIŘÍ VOSKOVEC (1905–1981) – JAN WERICH (1905–1980)

Caesar...354

Když ještě civilizace nebyla (Osel a stín)...357

(*Jiří Voskovec – Pavel Tigrid*)...361

KAREL KONRÁD (1899–1971)

Rinaldino...363

VLADISLAV VANČURA (1891–1942)

Rozmarné léto...368

(*Ludmila Vančurová, Jan Mukařovský*)...370

Markéta Lazarová...373

(*Vítězslav Nezval, Jan Mukařovský*)...380

Jak čist...381

JAROSLAV DURYCH (1886–1962)

Sebral jsem svých pět švestek (Žebrácké písně)...383

Kouzelná lampa (Kouzelná lampa)...384

Bloudění...387

(*Ladislav Kuncíř, Jan Franz*)...390

JAN ČEP (1902–1974)

Albína Drůzová (Zeměžluč)...393

(*Oldřich Králík*)...401

Dvojí domov...402

ARNE NOVÁK (1880–1939)

O tradici v české literatuře (Nosiči pochodní)...407

ALBERT VYSKOČIL (1890–1966)

Řád poezie a řád prózy (Básníkově slovo)...413

JAN MUKAŘOVSKÝ (1891–1975)

Básnické dílo jako soubor hodnot (Kapitoly z české poetiky)...418

BOHUSLAV REYNEK (1892–1971)

Odpůldne bez data (Had na sněhu)...422

(*Mojmír Trávníček*)...424

Svítání v zimě (Rty a zuby)...424

Podzimní motýli (Podzimní motýli)...425

Mrtvá kočka (Sníh na zápraží)...426

Moucha (Odlet vlaštovek)...426

FRANTIŠEK HALAS (1901–1949)

Mazurské bažiny (Sépie)...428

Lyrické smetí (Sépie)...428

(*František Halas: Jaro – varianty*)...429

Jaro (Sépie)...430

Ze dna (Kohout plaší smrt)...430

Verše (Kohout plaší smrt)...432

(*Jan Grossman*)...432

Doznání (Tvář)...433

Rozmar (Tvář)...433

Je čas (Tvář)...434

Staré ženy...434

Mladé ženy...435

Podzim (Dokořán)...436

Praxe (Torzo naděje)...437

Podobizna naší paní (Naše paní Božena Němcová)...438

František (Ladění)...438

Já se tam vrátím...439

(*Bedřich Fučík*)...443

O jedné závisti...444

(*Josef Hiršal*)...446

- VILÉM ZÁVADA (1905–1982)
Panychida (Panychida)...447
Ostrava (Cesta pěšky)...449
Koupající se děvče (Cesta pěšky)...450
Podzimní (Hradní věž)...451
Ohňostroj (Hradní věž)...451
- VLADIMÍR HOLAN (1905–1980)
Slavnost (Oblouk)...453
(*F. X. Šalda*)...453
Koupající se (Kameni, přicházíš...)...454
Strom kůru shazuje... (Kameni, přicházíš...)...454
Odpověď Francii I, II (Havraním brkem)...455
První testament...456
(*Miroslav Červenka*)...457
Tereza Planetová...458
(*Vilém Závada*)...459
- JAN ZAHRADNÍČEK (1905–1960)
Jaro (Návrat)...460
Tělo (Návrat)...460
Staré věci (Jeřáby)...461
Černý bez (Žíznivé léto)...462
Bujará chudoba (Žíznivé léto)...462
Den jediný (Pozdravení slunci)...463
Zastavení...464
Svatý Václav...465
(*Jan Zahradníček, Zdeněk Rotrekl*)...466
- IVAN OLBRACHT (1882–1952)
Historie Emanuela Umáčeného...468
Nikola Šuhaj loupežník...471
(*A. M. Píša*)...473
O smutných očích Hany Karadžičové (Golet v údolí)...473
(*Jaroslav Seifert*)...477
- MARIE MAJEROVÁ (1882–1967)
Siréna...479
(*Bedřich Václavek*)...485